

9. Іванчук Н.В. Теоретичні засади оцінки фонду оплати праці підприємства. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Економіка. 2009. Вип. 12. С. 30–38.
10. Мехеда Н.Г., Мельник В.О. Фонд оплати праці на підприємстві та особливості його формування в Україні. URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua/-?p=75160>.
11. Колосок В.М., Богачов О.С., Алістаєва А.В. Стратегічне управління розвитком персоналу промислових підприємств: монографія. Маріуполь, 2011. 244 с.

БАЗОВЫЕ ПРИНЦИПЫ УПРАВЛЕНИЯ ФОНДОМ ОПЛАТЫ ТРУДА

Аннотация. Кардинальное изменение внешних условий ведения хозяйственных процессов в Украине требует переосмотра экономического содержания категории «фонд оплаты труда», в частности ее понимания не только как источника финансового обеспечения, но и инструмента регулирования результатов деятельности субъектов хозяйствования. Ведущим вопросом в организации оплаты труда является эффективное управление фондом оплаты труда как функции регулирования государственных институтов нормативно-правового вектора, социального и экономического. К субъектам хозяйствования выдвигаются новые требования оценки эффективности управления фондом оплаты труда, учитывающие характерные особенности и специфику ведения хозяйственной деятельности, методику управления персоналом.

Ключевые слова: фонд оплаты труда, государственное регулирование, организация оплаты труда, заработная плата, государственная политика, структура фонда.

THE BASIC PRINCIPLES OF MANAGEMENT PAYROLL

Summary. Fundamental change in the external conditions of economic processes in Ukraine requires revision of the economic content of the category of “payroll”, in particular its understanding not only as a source of financial security, but also a tool for managing the results of activities of economic entities. A leading question is the organization of payment of labour is the effective management of wage fund as the regulatory functions of state institutions regulatory vector, social, and economic. The entities proposing new criteria for evaluating the efficiency of fund management remuneration, taking into account the characteristic features and specifics of economic activity, methods of personnel management.

Key words: payroll, government regulation, organization of payment for labor, wages, government policy, structure of the fund.

УДК 339.137.2:639.3:339.923:061.1

Вдовенко Н. М.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри глобальної економіки
Національного університету біоресурсів
і природокористування України*

Шарило Ю. Є.

*директор
бюджетної установи
«Методично-технологічний центр з аквакультури»*

Vdovenko N. M.

*Doctor of Economics, professor,
Head of the Department of Global Economics,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv*

Sharilo Yu. Ye.

*Director,
Budgetary Institution
“Methodological and Technological Centre of Aquaculture”, Kyiv*

РИЗИКИ Й НЕВИЗНАЧЕНОСТІ У РИБНОМУ ГОСПОДАРСТВІ ТА ДІЇ УКРАЇНИ У БОРОТБІ З ННН-РИБАЛЬСТВОМ

Анотація. У роботі розглянуто науково-методичні підходи до оптимізації рибогосподарського бізнесу з урахуванням ризиків й невизначеностей. Виділено вигоди від здійснення діяльності в аквакультурі з урахуванням досвіду Сполучених Штатів Америки. Зроблено огляд ризиків ведення рибного господарства в розрізі економічного, екологічного та соціального аспектів. Доведено, що деякі ризики та невизначеності можуть вирішуватися регіонально, наприклад боротьба з ННН-рибальством, а вплив кліматичних змін – лише у світовому масштабі. Запропоновано практичні кроки щодо приєднання до Угоди про заходи держави порту для попередження, стримування та ліквідації ННН-промислу, визначення обов’язків держави порту, обов’язків держави прапора та прибережних держав, обов’язків держави ринку.

Ключові слова: ризики, галузь, порт, імпорт, рибне господарство, нерегульоване та непідзвітне рибальство, аквакультура, запаси риби, рибогосподарські субсидії.

Вступ та постановка проблеми. Одним із напрямів оптимізації рибогосподарського бізнесу є заходи з мінімізації ризиків виробництва. Сучасне рибне господарство та українська аквакультура у сфері управління ризиками мають свої особливості, пов'язані з перехідним періодом від планової до ринкової економіки. В умовах, коли ліберальне бізнес-середовище у сфері аквакультури лише формується, суб'єкти рибного господарства мають справу з різними проблемами. Переважна більшість із них є наслідком попередньої системи контролю над виробництвом та реалізацією готової продукції. За таких обставин ризики й невизначеності мають значний вплив на результати рибогосподарської діяльності, що негативно впливає на інвестиційну привабливість і спонукає вчених до подальших досліджень порушених проблем у рибному господарстві у цілому та аквакультури зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання під час пошуку шляхів оптимізації рибогосподарського бізнесу з урахуванням ризиків й невизначеностей посядають провідне місце у працях С. Баджі, Р. Делвіна, Дж. Джонсона [1], П. Едвардса [2], Е. Каркайна [4], Е. Лейкея [5], Ф. Мучірі [6], Е. Халермана [3] та інших учених, зокрема Дж. Артура, Ф. Балдока, С. Роджерса [7]. Дослідженню сучасних проблем розвитку вітчизняного рибного господарства приділяли увагу М. Стасишен [8], Ю. Шарило, К. Рибальченко [9], які є відомими дослідниками з фундаментальних питань економічної науки, пов'язаної з рибним господарством. При цьому в наукових дослідженнях, присвячених розвитку рибного господарства з урахуванням сучасних економіко-технологічних та соціальних чинників, досить фрагментарно приділяється увага і не завжди надається відповідь на сучасні виклики впливу ризиків й невизначеностей та здійснення заходів боротьби з ННН-рибальством.

Метою даної роботи є поглиблення теоретичних та прикладних засад оптимізації рибогосподарського бізнесу з урахуванням впливу ризиків і невизначеностей та пошук заходів боротьби з ННН-рибальством в Україні.

Результати дослідження.

Уряди і приватний сектор часто вимушені ухвалювати рішення, що ґрунтуються на неповних знаннях та високому ступені невизначеності, і такі рішення можуть мати далекосяжні соціальні, екологічні та економічні наслідки. Аналіз ризиків є процесом, що надає гнучку форму, у рамках якої ризики несприятливих наслідків за результатами вчинених дій можуть бути оцінені у системний науково обґрунтований спосіб. Це дасть змогу в подальшому приймати обґрунтовані рішення щодо того, чи є прийнятним ризик, та здійснити заходи зі зменшення ризиків від неприйнятних до прийнятних рівнів.

Вплив ризиків нині можна визначати в різноманітних сферах діяльності, наприклад у процесі ухвалення рішень щодо ризиків унаслідок хімічних чи фізичних стресів (природні катастрофи, зміни клімату, забруднення харчових продуктів та води, забруднення довкілля); біологічних стресів (збудники хвороб людини, рослин та тварин; шкідливі види тварин та рослин; інвазивні види, інвазивний генетичний матеріал); соціальні та економічні чинники, що призводять до стресів (громадська безпека з ризиками тероризму включно, будівництво та інженерні роботи, безпека будівництва, пожежна безпека, військові дії, дії бізнесу з проектування, страхування, судових суперечок, кредитування, обслуговування вартості ризику). Ризики й невизначеності є поширеними, але часто непоміченими складником сучасного суспільства, який використовується урядами, приватним сектором та окремими особами у політичній, науковій, бізнесовій, фінансовій та вироб-

ничій сферах. Нині ведеться постійна робота для вдосконалення нормативно-правової бази у сфері аквакультури щодо спрощення дозвільних процедур. Активність громадських активістів, що працюють в офісі, реформ та інші заходи дають надію сподіватися на те, що в майбутньому в Україні буде створено справедливі, конкурентні та м'які умови для ведення рибогосподарського бізнесу, у тому числі в аквакультури. Лише за такої умови у вітчизняне рибне господарство будуть інвестувати кошти, що є необхідним і для відродження аквакультури. Крім того, основні засоби, обладнання та технології потребують модернізації, а без відповідного фінансування вказане зробити досить складно. Одним зі шляхів ефективного розвитку є запровадження чітких, прозорих, справедливих та конкурентних правил ведення рибогосподарського бізнесу, які будуть урахувати сучасні ризики для вітчизняного рибного господарства та аквакультури. Командно-адміністративна економіка передбачала врахування форс-мажорних обставин, а інші чинники, що мають негативний вплив на результати діяльності, мінімізувалися шляхом планування, дотацій та вертикального управління рибним господарством.

В умовах переходу до ринкових відносин аквакультура України втратила майже всі державні компенсаційні механізми, що зменшують вплив ризиків. У процесі проведення дослідницьких пошуків нами було проаналізовано досвід та розглянуто модель ведення діяльності в аквакультури Сполучених Штатів Америки. У результаті здійснених умовиводів встановлено основні ризики ведення рибогосподарського бізнесу в аквакультури, виділено вигоди від аквакультури, які згруповано у три блоки: економічний, соціальний, екологічний. Під час проведення досліджень особливу увагу було приділено саме економічним вигодам від аквакультури. Для досягнення поставленої мети та якщо виходити з вірності прогнозу щодо збільшення попиту на морепродукти в 2025 р., планується зростання їхнього обсягу на 2,2 млн. т. Отже, наявним є потенціал отримання додаткових 1 млрд. дол. США на рік у 2025 р. Водночас поточна вартість продукції аквакультури США знаходиться на рівні близько 900 млн. дол. США на рік. При цьому Міністерство торгівлі країни розраховує на збільшення їхньої вартості до 5 млрд. дол. США в 2025 р.

Вказане спонукає звернути окрему увагу на блок соціальних вигід. Вирішення питання насичення ринку якісною та безпечною рибою має бути здійснене з урахуванням того, що аквакультура здатна забезпечити роботою рибалок, які втратили попередню, надаючи можливість працевлаштування саме в аквакультури. Також пріоритетами є забезпечення потреби в харчуванні. Зростання обсягів виробництва в аквакультури має призвести до зменшення вартості популярних видів риби, що зробить їх більш доступними за цінами для багатьох людей у контексті можливості отримання благ для здорового харчування з достатнім рибним компонентом.

Проведені дослідницькі пошуки дали змогу виокремити переваги, які віднесені до екологічних, серед них – зменшення тиску на рибальство та потенційне зменшення ступеня застосування шкідливих технологій рибальства. Зазначимо, що за зменшення тиску на рибальство сектор аквакультури має потенціал зменшити тиск на природні запаси риби, задовольняючи ринковий попит у штучно вирощеній рибі. Сукупний споживчий попит на штучно вирощену рибу нині так само великий, як і попит на дику рибу.

Авторський доробок щодо вивчення потенційного зменшення ступеня застосування шкідливих технологій рибальства став основною для припущення, що культивування риби має менш шкідливий вплив на екосис-

теми, ніж деякі шкідливі методи рибальства. Серед них і тралення, у результаті якого пошкоджується океанський субстрат та існує підвищений ризик небажаних приловів та загибелі нецільових видів риби. Дослідження в черговий раз підтверджують, що наявні ризики в аквакультурі для культивованих видів риби спонукають до підвищення технологічного укладу і знаходження критеріїв, які б оптимізували параметри аквакультурного виробництва. Коли будь-який організм обмежений високою щільністю розміщення, поширення хвороб та паразитів, морських вошей пришвидшується. Інфекційна анемія лососів, також відома як геморагічний синдром нирок, є летальною хворобою сьомги, яку викликає ортоміксовірус. Хоча цей вірус, як видається, викликає лише захворювання у сьомги, як дикої, так і культивованої, він може також інфікувати мігруючу форму пструха (кумжу), райдужну форель та інші види риби і навіть оселедця. Серед інших хвороб риби, що трапляються в аквакультурі, є весняна віремія коропа як систематична гостра та заразна вірусна хвороба, яку викликає рабдовірус.

Для оточуючого довкілля та живих організмів доцільно виокремити ризики від забруднення від аквакультури, зокрема осідання посліду риби та не з'їдених рибних кормів, може додавати великі обсяги багатих на органічні речовини матеріалів у морі далеко від узбережжя або у садках, річках, каналах, басейнах або на ґрунті ставків на суходолі; збільшення тиску рибальства на природні запаси риби, оскільки багато з культивованих видів риби є хижими, які потребують більше кормів, які є у природному середовищі ставків або садків, та додаткової годівлі за допомогою внесення кормів у ставки та садки, або внесення їх до проточної води, що йде через канали та басейни; втечі культивованих риби. У США та інших країнах аквакультура стала тим сектором національного господарства, який є визначальним у поширенні інвазійних видів водних організмів у всьому світі; характерними є інтродукція небажаних водоростей, риби, безхребетних, паразитів та патогенів; поширення морських вошей на диких риби. Усе більше випадків спостерігається під час руху морських вошей від культивованих лососів до запасів диких лососів. Проведений аналіз дає підстави виокремити ризики впливу на здоров'я людини спожитої культивованої риби. Біоаккумуляція токсинів у лосося включає не лише штучне забарвлення культивованих лососів, які більш жирні та містять менше омега-3 кислот порівняно з їхніми дикими родичами, а й, як свідчать останні дослідження, підвищений рівень PCBs (поліхлорбіфенолів) та інших токсинів у культивованій риби.

При цьому слід відзначити, що коли держава вирішує офіційно дозволити ведення аквакультури, це може збільшити можливість з працевлаштування. Водночас узане також може призвести до витіснення традиційних рибалок, які не матимуть бажання залишати свою попередню риболовецьку діяльність. У такому разі визначені основні групи ризиків виробництва аквакультури спонукають до оперативного розроблення рибогосподарською наукою заходів щодо їх мінімізації та усунення. Крім того, ще одним способом профілактики ризиків під час виробництва аквакультури є прогнозування.

Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) та Продовольча і сільськогосподарська організація FAO ООН підготували звіт «Сільськогосподарські перспективи OECD-FAO на 2018–2026 рр.». Матеріали дослідження містять рекомендації щодо адаптації сільського господарства через сталі практики, що допомагає пом'якшити можливий вплив змін клімату. Адже прогнози навколишнього природного середовища передбачають

динамічні зміни основних параметрів здійснення сільського господарства, у тому числі аквакультури, що призведе до внесення корегування до планів розвитку рибогосподарського сектору національної економіки. Таким чином, прогнози репрезентують уявні сценарії розвитку світового виробництва риби та морепродуктів у майбутньому десятилітті. Реалізація таких прогнозів залежить від висловлених припущень щодо цілого спектру економічних, соціальних, політичних та екологічних умов. Непередбачувані зміни вказаних умов мають потенціал бути реалізованими з належними результатами, роблячи ці прогнози предметом певного рівня невизначеності. Встановлюються та обговорюються деякі невизначеності, які можуть поставати протягом періоду прогнозування. Вплив змін клімату, погодні умови та зміни в частоті й вираженості екстремальних погодних явищ можуть вплинути на рибальство та аквакультуру, порушуючи подекуди питання щодо сталості цих видів діяльності. Стосовно рибальства, то зміни у міграціях риби почнуть генерувати питання щодо міжнародної юрисдикції та створювати виклики для систем управління рибальством. Узане стокується випадків, коли запаси переміщуються до інших районів управління, ніж тих, що були раніше.

Проблемою є те, що зміни клімату вплинуть не лише на виробництво риби та рибної продукції, а й у цілому на ландшафт створення додаткової вартості в галузі рибного господарства, з впливами різного характеру та величини. Нещодавнє дослідження FAO ООН наводить результати всебічного аналізу ключових впливів змін клімату на рибальство та аквакультуру. У цьому дослідженні наведено огляд потенційних змін у вимірах впливів, вразливості та рівнів продуктивності за окремими секторами та регіонами, а також пропонується низка методів та інструментів для адаптації до змін клімату рибальства та аквакультури. Здійснено також багато цінних досліджень та проведено аналізів, але точний механізм, як і де ці впливи проявлятимуться, є занадто складним для прямого врахування у цьому прогнозі, та за винятком явища ElNiño прогноз передбачає нормальні погодні умови на період його дії. Проте слід урахувати, що, крім змін клімату, відомо існування широкого спектру інших політичних та пов'язаних із довкіллям чинників, які впливають на еволюцію, динаміку в рибальстві та аквакультурі. Глобальний рівень виробництва риби, рибної продукції, поєднуючи разом рибальство та аквакультуру, знаходиться під потужним впливом політики у сфері управління та дотримання законодавства, правозастосування. Якщо ґрунтуватися на чинних політиках, то можна очікувати, що продукція рибальства на глобальному рівні залишатиметься відносно стабільною протягом наступного десятиліття, тоді як обсяги виробництва продукції аквакультури продовжуватимуть зростати, але з меншими темпами, ніж протягом останнього десятиріччя. Уряди все більше усвідомлюють необхідність удосконалення системи управління рибним господарством та застосування кращих доступних рішень із розв'язання проблем та уникнення ризиків, що існують. Унаслідок застосування поліпшених та більш ефективних методів управління рибними ресурсами в деяких регіонах світу деякі запаси та рибальство, що існує завдяки цим запасам, свідчать про ознаки відновлення, й очікується, що це триватиме в наступному десятиріччі. Вказане сприятиме підтримці існування та навіть потенційного зростання рибальства у цілому шляхом збільшення обсягів вилучення деяких різновидів рибальства в певних районах. Ступінь того, що це може статися, лишається невизначеною, але також має потенціал щодо позитивного розвитку.

Водночас цілі сталого рибного господарства та аквакультури можуть бути підірвані політиками, які спрямовані на підтримку доходів або збільшення виробництва, а в кінцевому підсумку сприяють досягненню несталого рівня виловів та застосуванню методів несталого рибного господарства. Досягнення цілей реформ на практиці може бути ускладненим з огляду на брак інформації та ресурсів, непослідовність політик, майнові інтереси та відсутність довіри у громадян. У цьому відношенні важливо, щоб країни встановлювали свої власні цілі, узгоджені із цілями ООН зі сталого розвитку, для відновлення сталості рибного господарства та усунення шкідливих політик підтримки.

Як показує проведене дослідження, ще одним вартим уваги джерелом невизначеності у тому, що стосується виробництва риби та рибної продукції, є можливий вплив на світові події китайської тринадцятої п'ятирічки. Хоча ця змінна частково враховується у базовому сценарії прогнозу, досить складно на даному етапі чітко визначити ступінь впливу цієї події на подальше виробництво продукції рибальства та аквакультури.

Отримані результати свідчать, що субсидії в рибному господарстві та ННН-рибальстві, особливо в контексті цілей ООН зі сталого розвитку, є поточними та актуальними питаннями, що постійно обговорюються на міжнародному рівні. Незважаючи на відсутність згоди щодо тексту про заборону рибогосподарських субсидій, які стосуються ННН-рибальства та надексплуатованих запасів риб, під час міністерської конференції СОТ (МС11) у грудні 2017 р. залишається можливість досягнення певного прогресу у майбутньому. Також делегати МС11 погодилися продовжувати конструктивні переговори щодо рибогосподарських субсидій для ухвалення у 2019 р. відповідного договору. Якщо у цій сфері буде досягнуто прогресу, це може мати потенційний вплив на продукцію рибальства в деяких районах Світового океану. Існує високий ступінь невизначеності щодо того, чи буде досягнуто згоди та коли така угода буде досягнута, який ступінь впливу може бути у цієї угоди на виробництво, якщо вона реально працюватиме на практиці.

Слід зважати ще й на те, що стосується перспектив у торгівлі. Дійсно, невизначеності існують у контексті глобальних та регіональних торговельних угод. Дослідження висвітлює, що спеціальним питанням торгівлі, що пов'язане з невизначеністю протягом періоду прогнозування, є надання, наприклад, «жовтої картки» В'єтнаму Європейським Союзом у рамках дії Регламенту ЄС щодо боротьби з ННН-рибальством у жовтні 2017 р. Вказане

стало результатом негативної оцінки неефективних дій країни у боротьбі з ННН-рибальством. «Жовта картка» сама по собі не несе будь-яких торговельних обмежень, але якщо не буде впроваджено достатньо ефективних заходів для виправлення ситуації, то це може стати приводом для пред'явлення «червоної картки». При цьому вказане супроводжуватиметься повною заборонаю на імпорт до Європейського Союзу продукції, яка виловлена в'єтнамськими суднами. Як бачимо, такий результат означатиме принаймні короткотермінові зміни в деяких торговельних стосунках та потоках.

Таким чином, якщо вести мову саме про Україну, то одним із найбільш прийнятних заходів у боротьбі з ННН-рибальством є повна або часткова заміна його саме розвитком діяльності в аквакультури, виробництвом риби в умовах аквакультури як альтернативи. Тут варто згадати про реалізацію практичних кроків щодо приєднання України до Угоди про заходи держави порту для попередження, стримування та ліквідації ННН-промислу, запровадження відповідних систем моніторингу, контролю та спостереження, контролю порту, тобто здійснення попереднього запиту під час заходу рибальських суден. Необхідні інформування, інспектування у портах, визначення обов'язків держави порту, обов'язків держави прапора та прибережних держав, обов'язків держави ринку.

Висновки. Отже, як видно із проведеного дослідження, спектр ризиків та невизначеностей у розрізі сталого розвитку світового рибного господарства та аквакультури досить різноманітний. Звичайно, це значно ускладнює прогнозування тенденцій розвитку та створення механізмів сталих практик ведення рибогосподарської діяльності. Водночас доцільно зробити висновок, що деякі ризики та невизначеності можуть вирішуватися регіонально, наприклад боротьба з ННН-рибальством. При цьому питання впливу кліматичних змін можуть бути вирішені лише у світовому масштабі. Україна співпрацює з різними державними та недержавними організаціями в питаннях інтеграції зусиль для забезпечення світової продовольчої безпеки, проводить переговорний процес про вступ до Європейського Союзу. Таким чином, є всі підстави зробити висновок, що спільними зусиллями світова спільнота має можливість подолати сучасні виклики, які пов'язані з ризиками ведення рибного господарства в розрізі економічного, екологічного та соціального аспектів, а вітчизняне рибне господарство отримає умови для сталого розвитку як промислового рибальства, так і аквакультури.

Список використаних джерел:

1. Delvin R.H., Johnson J.I., Smailus D.E., Biagi C.A., Johnsson E., Bjornsson B.T. Increased ability to compete for food by growth hormone transgenic Coho salmon. *Oncorhynchus Kisutch* Walbaum. 1999. Res. 30. P. 1–4.
2. Edwards P. *Aquaculture*. In: UNEP International sources book on environmentally sound technologies for wastewater and storm water management Osaka: United Nations Environmental Programme, International Environmental Technology Centre, 2001.
3. Kapuscinski A.R., Hallerman E.M. Transgenic fish and public policy. Anticipating environmental impacts of transgenic fisheries. *Fisheries*. 1990. № 15(1). P. 2–11.
4. Karkkainen E. When work becomes a wheeze. *World health safety*. 2002. P. 12.
5. Uronu A.B., Lekei E.E. Health hazards for plant quarantine and pesticide infestors in Tanzania. *Afr. Newslett. Occup. Health and Safety*. 2004. № 14(1). P. 7–9.
6. Karanja I.W.M., Muchiri F.K., Muruka A. Safety and health in the informal economy. *Afr. News letter. Occup. Health and Safety*. 2003. № 13(1). P. 4–6.
7. Arthur J.R., Bondad-Reantaso M., Baldock F.C., Rodgers C.J. Manual on risk analysis for the safe movement of aquatic animals (FWG/01/2002). APEC/DoF/NACA/FAO, APEC Publ. No. APEC #203-FS-03.1. 2004. P. 59.
8. Стасишен М.С. Екологічнобалансований розвиток рибогосподарського комплексу України: монографія. К.: РВПС України НАН України, 2010. 323 с.
9. Sharylo Y.E., Rybalchenko K.O. Derjavne reguluvannya akvakultury u konteksti svitovogo dosvidu. Materialy X mezinarnodni v'edecho-prakticka konferencie "Nauka i inowacja-2014". *Przemysł*, 2014. V. 3. P. 90–92.

РИСКИ И НЕОПРЕДЕЛЕННОСТИ В РЫБНОМ ХОЗЯЙСТВЕ И ДЕЙСТВИЯ УКРАИНЫ В БОРЬБЕ С ННН-РЫБОЛОВСТВОМ

Аннотация. В работе рассмотрены научно-методические подходы к оптимизации рыбохозяйственного бизнеса с учетом рисков и неопределенностей. Определены выгоды от осуществления деятельности в аквакультуре с учетом опыта Соединенных Штатов Америки. Сделан обзор рисков ведения рыбного хозяйства в разрезе экономического, экологического и социального аспектов. Доказано, что некоторые риски и неопределенности могут решаться регионально, например борьба с ННН-рыболовством, а влияние климатических изменений – только в мировом масштабе. Предложены практические шаги по присоединению Украины к Соглашению о мерах государства порта для предупреждения, сдерживания и ликвидации ННН-промысла, определение обязанностей государства порта, обязанностей государства флага и прибрежных государств, обязанностей государства рынка.

Ключевые слова: риски, отрасль, порт, импорт, рыбное хозяйство, нерегулируемое и неподотчетное рыболовство, аквакультура, запасы рыб, рыбохозяйственные субсидии.

RISKS AND UNIQUETIES IN FISHERIES AND ACTION UKRAINE IN FIGHT AGAINST NON-FISHING

Summary. The article explores the scientific and methodical approaches to optimization of fishing business taking into account risks and uncertainties. The benefits of aquaculture activities have been identified, taking into account the experience of the United States of America. An overview of the risks of fishing in the economic, environmental and social aspects has been made. It is proved that some risks and uncertainties can be solved regionally, as the struggle against IUU fishing, and the impact of climate change only on a global scale. Practical steps for joining the Port State measures to prevent deter and eliminate IUU fishing, determination of obligations of the port state, obligations of the flag State and coastal states, obligations of the state of the market are proposed.

Key words: risks, industry, port, import, fishery, unregulated and indiscriminately fishing, aquaculture, fish stocks, fishing subsidies.

УДК 338.242:347.77

Вірченко В. В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Virchenko V. V.

*PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department
of Economic Theory, Macro- and Microeconomics,
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВІДНОСИН ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню системи інституцій, що регулюють відносини інтелектуальної власності в Україні. Визначено сутність та значення інституційного регулювання у забезпеченні реалізації та розвитку відносин інтелектуальної власності. Проаналізовано генезис інституційних основ реалізації відносин інтелектуальної власності в Україні. Досліджено зміст та структуру формальних інституцій, що впорядковують повторювані взаємодії між учасниками відносин інтелектуальної власності. Розглянуто сутність, структуру та значення неформальних інституцій у регулюванні відносин інтелектуальної власності в Україні.

Ключові слова: інституційне регулювання, інтелектуальна власність, формальні інституції, неформальні інституції, транзакційні витрати.

Вступ та постановка проблеми. Історія європейської цивілізації переконливо засвідчує, що об'єктивно необхідною умовою науково-технічного прогресу, а також розвитку літературно-мистецької діяльності є належний захист свобод, прав та інтересів суб'єктів інтелектуальної діяльності. Генезис та інституційне закріплення права інтелектуальної власності стимулює винахідництво та впровадження результатів науково-технічної діяльності у виробництво, зумовлює зростання ролі представників сфери науки і мистецтва у суспільному житті, а також стає

потужним джерелом прогресивних змін у політичній, економічній, науковій та освітній сферах суспільного життя.

Об'єктом інституційного регулювання завжди виступають суспільні відносини, які постійно виникають, розвиваються, змінюються та припиняються. Таким чином, незважаючи на те що інституційне закріплення немайнових та майнових прав творців інтелектуального продукту вперше відбулося у країнах Європи ще в XVII ст., дослідження інституційних засад реалізації відносин інтелектуальної власності зберігає свою актуальність і